

Bir şərəfli tarixin min anı

Her bir xalqın yaddaşında tarixlə müasirlək arasında görüməz köprü salan anlar var. Dünyanın səs-küyü içində kiminsə kadra köçürüdüy bir foto bəzən hansıa hadisə haqqında məlumat verir. Əsl sənətkarın çəkdiyi kadr isə həm də bir tarix olur. Məhz buna görə də fotoqraf yalnız şəkilçəkən deyil, həm zamanın şahidi, həm də cəmiyyətin yaddaşını yazan salnaməcidi.

Biz bu yazıda məhz belə bir sənətkarın - çəkdiyi hər kadrda gerçəkliyi göstərməyi bacaran tanımlı bir fotoqrafın həyat və yaradıcılıq yolu naşır salacaq. Onun kamerası təkəcə amları dondurmayıb, həm də zamanın ritmini, insan tələlərini, torpağın nəfəsini və həyatın ahəngini yaddaşımıza həpdürub. Zaman tarixin anlarını unutsa da, fotoqrafın çəkdiyi kadrular əbədi qalır.

Rafiq Bağırovun aparati illərin səsinin, günlerin nəfəsinin şahidi olub. Rafiq müəllim gördüklerini sadəcə lento köçürməyib, öz ruhuna həpdürub, zamanın yaddaşına yazib. Ulu Öndər Heydər Əliyevlə birgə keçdiyi yol, iştirakçısı olduğu hər görüş, hər səfər, hər baxış bu gün artıq tarixi salnamədir. Biz o şəkillərə baxanda təkəcə bir anı yox, bütöv bir dövrü, tələlərin acısını, insanların ümidiyi, Vətənin keçdiyi çətin, keşməkəşli yolu yenidən yaşayıq. Rafiq Bağırovun kadrlarında gizlənlər on böyük sərənən günən görəmədiyi hiss etməsi, hiss etdiyini isə əbədiləşdirməyi bacarmasıdır. Buna görədir ki, onun fotoları sadəcə şəkil deyil - yaddaşın özü, tariximizin nəfəsidi. Çəkdiyi hər bir foto sanki dil açıb dövrün tarixini dənmiş.

R.Bağırov Ulu Öndərlə işlədiyi illəri ömrünün on yaddaşalan dövrü hesab edir. Həmin illər çəkdiyi kadrar bizi o ağır və şərəfli günlərə qaytarır. Heydər Əliyevin hansı yolları keçdiyini, xalqına necə qayğı göstərdiyini, qacqınların yoxsul daxmalarına gedib onları hayat şəraiti ilə şəxşən tanış olduğunu, daha sonra bu şəraiti yaxşılaşdırmaq üçün gecə-gündüz çalışdığını həmin kadrar baxdıqca aydın hiss etmək olur. Bu fotolar həm də bizlə həmin dövrün çətinliklərinin, faciələrinin canlı şahidiñən əvvəl. Onlara baxanda bir daha dərdi də, nisgili də, ümidi də, inamı da görmək olur. Fotodakı balaca oğlan uşağının heyrotlu baxışlarında fərəh, ümidi, işq ayndıca görünüür. Qadının baxışlarında isə məşəqqətin izləri açıq-əşkar sezilir. Ulu Öndərin onların komasına gelişli bu insanların gözündə bir ümidi işqi yandırır, inam yaradır, bu inamla da Böyük qayıdışa cügi açılır. Zaman keçəcək, bu inam bir işiga, o işiqla bir yumruğu çevrilecək. Xalq bu yumruğun ətrafında birləşərək qarşılığı aydınlaşdıracaq, işğala son qoyacaq.

Ulu Öndərin yaratdığı möhtəşəm tarixin canlı şahidi Rafiq Bağırov deyir ki, çox xəbərtdir ki, Heydər Əliyev kimi dahi bir şəxsiyyətə işləyib: "Fotoqrafları dərsini de ondan almışam. Həqiqətən, Ulu Öndər hər sahənin mükemmel bilicisi idi. O elə bir şəxsiyyət idi ki, rəssama rəssamlıq, memara memarlıq dərsi keçə bilərdi. Ulu Öndərin Azərbaycan teatrına, incəsənətin xüsusi diqqət verdiyi məlumdur. Dəfələrə şahidi olmuşam ki, təməşalardan, konsertlərdən sonra səhnəyə qalxaraq incəsənət xadimləri ilə səhəbat zamanı elə təhlilə aparardı ki, peşəkar şənşünəslər, böyük şəhər adamları belə təəccübənlərdilər. Heydər Əliyevin qacqın düşərgələrindəki görüşlərdə keçirdiyi hissələrin, çəkdiyi ürək ağrularının, yaşıdlığı ezbərərin şahidi olmuşam. Çalışmışam ki, onları kadrılara köçürüm. Xəbəxətəm ki, burlar az da olsa nail olmuşam. Heydər Əliyev yalnız qacqınlarla görüşdüyü

məqamda yox, onlardan ayrıldan sonra da gördüklerin təsirindən çıxa bilmirdi, onlarla yaşıyırdı. Gecəsinin gündüzünü qətbənətib, öz işini yaxşılaşdırmağa çalışırdı. Bəzən elə olurdu ki, gecəni sehərə qədər işdə keçirirdi.

Hiss olunur ki, Ulu Öndərin qacqın düşərgələrində keçirdiyi hər görüş Rafiq Bağırovun yaddaşına ağrı kimi həkk olunub. Bəlkə buna görə arzularından biri də odur ki, işgaldən azad olunan ərazilərdə çəkdiyi fotolarдан ibarət sərgi təşkil edilsin. Bu fotolar insanlara keçmiş, yaşılmış həqiqətləri xatırlatsın.

R.Bağırovun ömrü-gün yoldaşı, rəssam Nigar Bağırovla ilə səhəbat edirik:

- Rafiqin fotolarında qəhrəman heç vaxt tək olmur - o hər bir insanın baxışında, hər bir uşaqın təbəssümündə, hər bir

baxıb lazımlı olan on ince məqamları tutmağa çalışmışam.

Gözümüzün önünde bir foto var. Fotoda anasının qucağında kiçik bir qızçığın Ulu Öndərə təşəllənən ümidi dolu məsusun gözələri görünür. İndi həmin uşaq 28 yaşı xanımdır. Bu günələr Qacqınların və Məcburi Köçkünərin İsləri üzrə Dövlət Komitəsinin Rafiq Bağırovun çəkdiyi şəkil-lərden ibarət təşkil etdiyi sərgidə onunla - Səmə Məmmədova ilə həmşəbət olunduq: "Valideynlərim Cəbrayılın Böyük Mərcanlı kəndindəndir. 1997-ci ildə 4 saylı çadır şəhərciyində anadan olmuşam. 1998-ci ildə Heydər Əliyev Məcburi Köçkünərlərə gələrkən bizim evimizdə də oldu. O zamanın bir yaşam vardi. Ulu Öndər və daha sonra Prezident İlham Əli-

yev bəzək köçkünlərə daim qayğı ilə yanaşış. Anam deyir ki, biz Böyük Mərcanlıdan çıxanda nəinki doğma yurdumuza qayışdağızıma, hətta yaşayacağızıma, sabahda sağ çıxacağızıma ümidişimiz yox idi! Çox şükür ki, o məşəqqətli günləri adla-yıb belə xoşbəxt həyatda yaşamaq bizlərə nəsib oldu. Torpaqlarımız abadlaşır. Hər gün qacqınlar doğma yurdularına döñür. Vətənimiz sülhün, əmən-amanlığın ümvanıdır. Rafiq müəllimin çəkdiyi həmin fotolar bize yaxın keçmişimizin azablı tarixini dənmiş. Danışır ki, həmin tarixi heç zaman unutmayaq.

"Azərbaycan" qəzetiin baş redaktoru, Əməkdar jurnalist Bəxtiyar Sadıqov da həmin sərgidə idi. Rafiq Bağırovu çıxdan Dostdular. Deyir ki, Rafiq Bağırov hər adama qismət olmayan şərəfli bir ömür yolu keçib.

- Bu bir həqiqətdir ki, işinin, peşəsinin ustası olmayan adam Ulu Öndərlə işləyo bilməz. Amma hər peşəkar da tarixi Rafiq kimi fotolarda yaşada bilməz. Buna yalnız Rafiq kimi işinə həssas yanaşan insanlar bacara bilər. Lakin deyim ki, fotoqraf kimi onun bir "faciəsi" var. Rafiq indiyə kimi bir milyondan çox kadr çəkib. Onun Ulu Öndərlə bağlı çəkdiyi fotoları istər ölkə daxilində, istərsə də xaricdə dərc etməyən